

Natuurlijke vegetatie slechts mogelijk langs smalle rand

Jan Corporaal

Randen van graslandpercelen kunnen in bodemvruchtbaarheid en gebruik afwijken van de rest van het perceel, vooral langs houtwallen, singels en bomenrijen. Hier liggen kansen voor een meer natuurlijke vegetatie. Hoe breed de afwijkende rand is en hoe veel die van de rest van het perceel afwijkt, is niet duidelijk. Daarom is op twee bedrijven een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de bemestingstoestand van perceelsranden. Daaruit bleek dat de strook met een afwijkende bodemvruchtbaarheid meestal niet breder is dan een halve meter.

Op perceelsranden langs houtopstanden hebben een aantal factoren invloed op de grasgroei en de bodemvruchtbaarheid. Bomen en struiken geven schaduw en of luwte. Schaduw beperkt de grasgroei en onttrekking van voedingsstoffen aan de bodem. Luwte bevordert de groei.

Bomen onttrekken met hun wortels vocht en voedingsstoffen aan de bodem. De grasgroei kan daardoor worden beperkt. Door bladval kan een toevoer van mineralen optreden. Weidend vee gebruikt een perceelsrand langs een houtopstand regelmatig als rust- en schuilplaats en deponert er bij het opstaan vaak extra mest en urine.

Binnen het agrarisch natuurbeheer worden perceelsranden gezien als plaatsen waar vegetatieontwikkeling mogelijk is. Hierbij wordt niet nagegaan in hoeverre de rand werkelijk geschikt is voor vegetatieontwikkeling. Ook binnen het graslandgebruik is niet duidelijk wat nog als perceel moet worden beschouwd en wat als rand.

Voor de perceelsranden zou dit tot een afwijkend advies kunnen leiden. Met dit oriënterende onderzoek is getracht hierover informatie te krijgen.

Perceelsranden van open veld en houtopstand

Op proefbedrijf Cranendonck en op voorbeeldbedrijf 'n Pol in Boekelo werden in totaal zes perceelsranden in het open veld geselecteerd en acht perceelranden langs houtopstanden. Binnen de laatste groep werd nog onderscheid gemaakt in ligging (oost, zuid of west) en het feit of er wel of niet een sloot tussen het perceel en de houtopstand zat. In maart werden per rand zes grondmonsters gestoken. Het eerste monster werd onder de afrastering gestoken, het tweede tot en met het zesde monster op respectievelijk 0,5, 1, 2, 5 en 10 meter van de afrastering. De monsters zijn onderzocht op minerale stikstof, zuurgraad (pH), organische stof, P-AL, en K-getal. Door het natte najaar en winter waren de stikstofgehalten laag en de verschillen gering.

De organische-stofgehalten op verschillende afstanden tot de afrastering verschilden bij de meeste percelen weinig. Bij enkele percelen namen ze af met de afstand tot de afrastering, maar bij andere namen ze weer toe. Het verloop in zuurgraad (pH), P-AL-getal en K-getal varieerde enorm. Het aantal percelen was te laag om onderscheid te kunnen maken in ligging (oost, zuid of west). Door de gegevens te groeperen in randen in het open veld en randen langs een houtopstand met of zonder sloot, kunnen enkele trends worden gegeven.

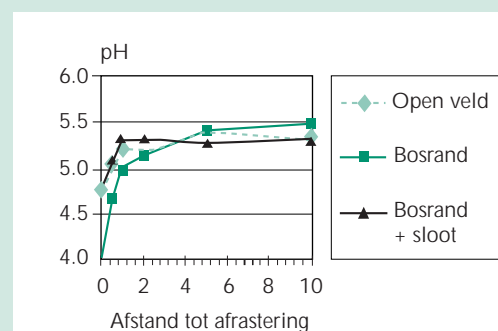
Zuurgraad lager aan de randen

Onder de afrastering en op de eerste halve meter tot een meter is de zuurgraad duidelijk lager dan verder op het perceel (zie figuur 1). Langs bosranden zonder sloot is het verschil groter dan bij de andere randen. Bij deze randen was de pH van de eerste twee meter lager.

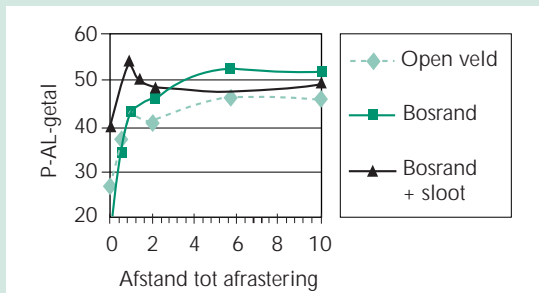
Fosfaatstoestand (P-AL) lager bij perceelsranden

Vanaf een meter van de afrastering het perceel op is de P-AL redelijk constant. Onder de afrastering en op een halve meter vanaf de afrastering is de P-AL gemiddeld duidelijk lager dan op

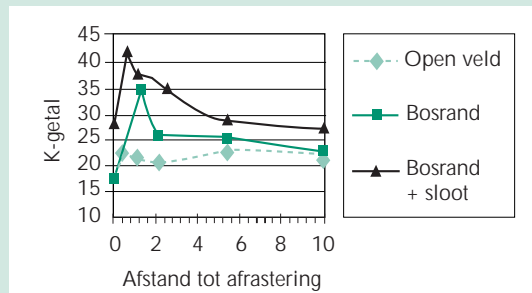
Figuur 1 Verloop van de pH in perceelsranden

Figuur 2 Verloop van het P-AL-getal in perceelsranden

Figuur 3 Verloop van het K-getal in perceelsranden

het perceel (zie figuur 2). Tussen de percelen was er een grote spreiding in P-AL-getallen. Bij vier percelen was de P-AL kleiner dan 15, wat perspectief biedt voor vegetatieontwikkeling, bij de andere vier was de P-AL groter dan 35, wat landbouwkundig optimaal is maar uit vegetatieoogpunt te hoog. Bij de bosranden met een sloot was de P-AL onder de afrastering maar iets lager dan op het perceel. Op 0,5 en 1 meter was de P-AL zelfs hoger dan op 2, 5 en 10 meter.

K-getal hoger bij bosrand

In het open veld was het K-getal onder de afrastering gemiddeld het laagst. Bij de drie bosranden met sloot was het onder de draad gemiddeld net zo hoog als op 5 en 10 meter afstand. Bij de bosranden was het K-getal op 0,5, 1 en 2 meter hoger dan op 5 en 10 meter (zie figuur 3). Dit wordt mogelijk veroorzaakt door urinelozingen van het vee.

Conclusie

De onderzochte graslandpercelen hebben slechts een zeer smalle rand waarvan de zuurgraad en bodemvruchtbaarheid perspectief biedt voor vegetatieontwikkeling. Bij de meeste percelen wijkt alleen de eerste halve meter gerekend vanaf de afrastering wezenlijk af van de rest van het perceel. Bij een groot deel van de percelen waren de P-AL en het K-getal voor deze smalle strook nog zo hoog dat voor de ontwikkeling van botanische waarden eerst nog een verschraling nodig is. De onderzochte randen langs bosranden waren fosfaatarmer, maar juist kali-rijker dan verder op het perceel. Vanwege de grote variatie moet bij het beoordelen van potentiële randen voor natuurbeheer meer rekening worden gehouden met de bodemvruchtbaarheid.

Het hoge K-getal langs bosranden lijkt veroorzaakt door urinelozingen van vee.

